

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almenyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Kun i Forening med Moralitet er Videnskabelighed
et Middel til Menneskeforædling.

Indbydelseskrift
til
den aarlige offentlige Examen
i
Metropolitanskolen
i September 1819.

---

af
Hans Anker Kofod,
Ovrelærer og Lærer i Historie og Geographie i Metropolitanskolen.

Kjøbenhavn.
Trykt i det schultziske Officin.

Original copy of manuscript given to me
by the author in 1882

THE HISTORY OF THE
CITY OF BOSTON

III

FROM THE FOUNDATION OF THE CITY
TO THE PRESENT TIME

BY JOHN H. COOPER

Author of "The History of the City of Boston"

III

Published by the
Globe Printing Office, Boston, 1882

THE HISTORY OF THE
CITY OF BOSTON

Kun i Forening med Moralitet er Videnskabelighed et
Middel til Menneskeforædling.

An honest man is the noblest work of god.

Pope.

Det er almindeligen antaget, at Videnskaberne oplyse Forstanden, og det synes tillige høist rimeligt, at Forstandens Oplysning maa virke paa Villiens Forædling og følgelig fremme Menneskeartens Fremskriden til Fuldkommenhed. *Didicisse fideliter artes, heder det, emollit mores nec sinit esse feros.* Men spørge vi Erfaring og Historie, om denne ønskelige Harmonie mellem Videnskabelighed og Moralitet, mellem Mængde af Kundskaber og en retskaffen Character, i Almindelighed finder Sted, støde vi paa det næsten utrolige Paradox, at det samme Tidspunkt, paa hvilket Videnskabeligheden har naaet sin høieste Spids, ei sjelden er Culminationspunktet for de meest vanærende Laster. Saalænge Romerne vare Halvbarbarer, udmærkede de sig ved Egenskaber, der anstaae et tappert Folk. Vi nødes til at beundre den Nøisomhed, den Urlighed, den Høimodighed, den opofrende Fædrenelandskjerlighed, der prydede deres *Cincinnatus*,

deres Fabricius, deres Curius og mange andre Helte fra den sande Romertid. Med hvilken ubehagelig Følelse betragte vi dette samme Folk i Videnskabelighedens gyldne Alder, under den af smigrende Digtere lovpriste Frihedsundertrykker Augustus! Videnskaber og Kunster vare fra Grækenland omplantede paa Latiums Grund, og skjøde frem i frodig Vert. Augustus og Mæcenus opmuntrede og belønnede Digtere, Videnskabsbyrere og Kunstnere paa det Hæderligste. Rom kunde næsten rove en Vædselstrid med Athenen. Og dog var Cato den eneste Rømer, der med stort Characterfasthed modsatte sig Cæsars Usurpation! dog har man Føie til at kalde Brutus den sidste Rømer! Fædrelandskjerlighed, Røisomhed, Redelighed og næsten alle Borger- og Menneskeddyder kjendte de vanflægtede Rømere blot af Navn. Et saadant Folk, som Rømerne vare under og efter August, fortjente en saadan Skjebne, at trædes under Fødder og haanes af lovløse Despoter. Kun et saadant Folk kan lade sig uudertrykke af Vitellier og Eliogabaler.

Desværre er Roms Exempel ei det eneste af dette Slags. De nyere europæiske Staters Historie viser os lignende Phœnomener. Raue og frie omstyrkede de nordist-germanniske Folk Rømerdespotiets faldefærdige Colos. Paa Ruinerne opreiste de nye Bygninger, der vel manglede den græske og romerske Politur, men stode med desto mere Kraft i Tidernes Storme. Disse Barbarer skylde vi i Grunden alt det Gode, alle de Fortrin, hvormed Europas Stater, med alle deres Mangler, ere saa langt for Asiens og Afrikas. Mandig Frihed besjelede hver Borger; dristigen stod han frem for Anføreren, for Kongen, og talte Sandhedens Ord. Kongen kunde Intet foretage sig uden Nationens Samtykke. Denne Aand forplantede sig meer eller mindre i de nyere europæiske Stater, og har i det mindste paa nogle Steder temmeligt vedligeholdt sig, og allevegne efterladt Spor, hvor meget og enkelte Regentere, begunstigede af Omstændighederne, have

søgt at tilintetgjøre Nationernes Deeltagelse i Regjeringen. Bist nok synes den Tilstand, hvori Folkevandringen satte Nationerne, ei meget ønskelig, og det Billede, Historieffriberne give paa hiin Tid, er udkastet med stærke, tit endog rædsomme Træk. Dog finde vi overalt ved Siden af Raaheden en Landskraft og Characterfasthed, der vækker vor Beundring. Hvilken herlig Mand besjelede ei Riddertidens ædle Helte! Religionens, Dydens og Svaghedens Forsvar var den kjække Ridders Løsen. Og hvo kan andet end bifalde slige Love? Herved opkom en interessant Kamp mellem det Høie og det Lave, mellem Dyd og Last, mellem Bold og Ret, der ved hine Ridders religiøs-romantiske Mand, i saa høi en Grad vækker vor Deeltagelse. Lidt efter lidt forandrede Scenen. Videnskaber og Kunster seirede atter, Religionen understøttede dem, og Sæderne formilbedes. Men uheldigviis var hverken Religionen eller Videnskaberne, hvad de efter deres Natur skulde være. Geistlighedens Egennytte havde podet Overtroe og Uvidenhed i Christendommens herlige Stamme; og hines Frugter udgav den for Christi Læres Virkninger. Den skolastiske Philosophie, der usurperedes af Geistlige, havde støbt Videnskaberne i dens trange, smagløse Former, og overgivet Opfyndet over dem til et Laug, der ei turde gaae uden for de fastsatte, eenfaldige, indskrænkede Love. Hvad godt skulde vel slig Videnskabelighed og slig Religion føre med sig? Flere Omstændigheder forenede sig for at give Videnskaberne en større Virkekreds, og herved sattes og Religionen istand til, ved Reformatorenes Hjælp, at løsrive sig, i det mindste for en Deel, af Overtroens og Egennyttens Baand. Constantinopel erobrede af Tyrkerne, Bogtrykkerkunsten opfandtes, Amerika opdagedes og Luther fremtraadde. Slige Begivenheder kunde ei andet end virke kraftigen paa den menneskelige Mands Udvikling; og dog syntes det som om der kun var lidet vundet for sand christelig Moralitet og sand Menneskeforædling. Religionen blev

paa nye en Kilde til Had og Forsølgelse, Krig og Udelæggelse. Videnskaberne hævede sig vel stedse mere til en hidtil ukjendt Høide; men ei sjelden var Forsængelighed en Driveffjeder baade for den, der dyrkede Videnskaberne, og den, der fremmede samme. Ludvig 14des Tidsalder erholdt et stort Navn; og virkelig saae man under ham en Samling af forskjellige Videnskabers Dyrkere, der, som man siger, forherligede hans Regjering. Ludvigs Tidsalder har en paafaldende Lighed med Augusts. De samme Marsager og de samme Virkninger. Ludvig vilde være ubødelig, og Skribenterne vilde nyde Godt af den kongelige Yndest. Og med al denne Videnskabelighed vedblev en høi Grad af Ryggeløshed at udøve sit teileløse Herredom. Ludvig selv, denne Videnskabernes forgudede Bessyrter, skammede sig ei ved aabenbare at træde Ret og Billighed under Fødder. Ogsaa i det øvrige Europa gjorde Videnskaberne stærke Fremskridt. Man oprettede Universiteter, Pædagogier, Gymnasier, Philanthropiner, Instituter, Almueskoler, Seminarier &c. &c. Ungdommen skulde nu med eet føres til Fuldkommenhed; den skulde opfyldes med Kundskaber af alle mulige Benævnelser. Man troede at en saadan Tidsalder kunde fortjene Navn af Philosophiens og Dplysningens Aarhundred; og dette Navn gav man virkelig det 18de Aarhundred, omtrent med samme Ret, som man kaldte Ludvig 14de stor. Skulde man ei efter flige Anstalter og af en saadan Tale formode, at Mennesklægtens gyldne Alder nu var forhaanden, at Dplysning og Dyd skulde lykkeligjøre Nationerne fra Thronen til Hytten? A priori kunde det synes som denne Formodning maatte være rigtig; men lader os engang adspørge Erfaringen i Dplysningens Aarhundred, lader os kaste et Bje paa Statsbegivenhederne i det 18de, ja selv i det 19de Aarhundred, lader os betragte Menneskene i de mangfoldige Forhold, hvori Naturen og Staten har sat dem; vi ville da kunne dørame om, hvorvidt den høie Grad af Videnskabelighed og den Masse af Kunde

flaber, man saa forfængeligen praler af, har bevirket Nationernes Sædelighed og Lykkeligbed. Hvorledes have vi seet, selv de Fyrster handle, der syntes at sætte Priis paa Dplysning og gjøre Fordring paa et stort Navn. Den store Frederik 2den, den vise Catharina af Rusland og Østerrigs elskede Maria Theresia bleve enige om at begaae den meest himmelraabende Uretfærdighed og voldsomt frarane den svagere Naboe sin retmæssige Eiendom. Europa skuer med Forbauselse Polens Deling; Polen selv opbyder sin sidste Kraft i Fortvivlelsens Kamp mod sine mægtige Undertrykkere, men segner i Kampen. Hvilket fordærveligen opmuntrende Exempel, hvilken Undskyldning for graadige Landrøvere! Og man har heller ikke forsømt at efterligne de høie Mønstere. Naar har vel nogensinde Vold, Overtrædelse af Ret og Billighed, Troløshed, Eige-gyldighed for alt Godt saaledes hørt til Dagens Orden, som i Dplysningsens Tidsalder? Alle disse Uretfærdigheder have Fyrsterne søgt at undskyldte med det tvetydige Ord Politik, denne moderne Pandoras Æske, hvorfra uendelige Plager ere udsprungne til Menneskeslægtenes Fordærvelse. Seer det saaledes ud blandt Jordens Guder (divi)*), hvad har man da at vente af dem, som de beherske. Ad exemplar regis totus componitur orbis heder det, desværre tit med alt for megen Sandhed. — Vi henvende os til de forskjellige Borgerclasser i Staterne, og vi ville finde dem mere eller mindre smittede af en sørgelig, al Moralitet og Borgerdyd forstyrrende Lænkemaade. En Egoisme, der kun sørger for sig selv, er uden al Deeltagelse i fremmed Vel og Bøe, overtræder, naar ingen Straf er at befrygte, de helligste Pligter, leer ad Dyd og Religion, har bemægtiget sig Herredømmet over Folkene. Vel straffer Lovens Stræng-
hed En og Anden, der ei tager sig i Agt; men desværre ere Lovene nu,

---

*) Man glemme ei at Romerne kaldte selv de største Æffum af deres Keisere saaledes.

hvad de vare i Solens Tid, Spindelvæv: de store Fluer slippe igjennem og kun de smaae blive hængende.

Det synes altsaa som Videnskabelighed alene, for saavidt som den blot bestaaer i Masse af Kundskaber, ei er istand til at bringe Mennesket til sin sande Bestemmelse. Unægteligt ere Videnskabernes Fortrin mange og store og af uberegnelig Nytte og høi Indflydelse; men skulle de blive et ret virksomt Middel til Menneflægtens Forædling, maae de virke i For-
 ening med Moralitet og gjennemtrænges af den milde Kjerlighedens Aant, som er Christi Læres Særkjende. Uden denne bliver al vor Videnskab en kold Speculation for tom Forfængelighed, en lydende Malm og en klingende Bjelde.

Skal Verden forbedres, skulle Menneskene forædles og bringes deres høie Bestemmelse nærmere, skal Last og Udyd standses i deres voldsomme Løb, maa det skee ved at hævde Religion og Moralitet deres glemte Ret-
 tigheder, deres tabte Indflydelse. Men hvorledes kan dette skee? Er der ei forbundet med uoverstigelige Vanskeligheder? Vist nok ere disse store, men dog neppe uovervindelige, naar der med god Villie gribes til de rigtige Midler. Disse ere upaatvivleligen Opdragelse og Underviisning. Alle Tidens Historie lærer os af hvor stor Indflydelse disse ere. Grundsætningen ved de gamle Persers Opdragelse var de physiske Kræfters hensigtsmæssige Udvikling og en simpel Moral. Lære at ride, skyde med Bue og tale Sandhed vare de simple Sætninger, hvorpaa den hele Opdragelse hos de gamle Perser grundede sig. Og dette Folk udmærkede sig ved Redelighed, Nøisomhed og en ædel Aand, indtil hine Grundsætninger fortrængtes af fremmed Fordærvelse og fremmed Cultur. Man kunde ønske, at De, som nuomstunder give sig af med at skrive Love for Nationernes Dannelse, saavel i de høiere som fornemmelig i de lavere Classer, vilde tage de gamle Persers Simpelhed til Mønster. Man indskrænke

Ulmueopdragelsen til de vigtige Punkter, at danne kraftige Borgere med en sund Sjæl i et sundt Legeme; man lære de Unge at see tydeligt med Forstandens Sie, og man indprænte dem uudstøtteligen, at Redelighed og Sandhed skal være Menneskets høieste Stræben, som det er Religionens uigjenkaldelige Bud.

Det er altsaa ved Opdragelsen, ved Folkedannelsen, ved Underviisningen, at Nationerne skulle forædles, at Moralitet, at Christi Læres sande Aand skal fortrænge det Lasternes Mørke, der saalænge har regjeret i Verden. Hvor vigtig maa man derfor ei ansee den Stand, hvis Liv er helliget Menneskeslægts Forædling? Og med hvor megen Samvittighedsfuldhed bør ei Statsstyrerne vaage over, at ingen Uværdig paa en sliig Plads anretter ubodelig Skade? Desværre er der i denne Henseende syndet saameget, at man endeligt er kommen nogenlunde til Sandhedserkjendelse. Men hvorledes skal man kunue tilintetgjøre de sørgelige Følger, som Fortidens Feilgreb i Opdragelse og Underviisning har afstedkommet. I de latinske Skoler, som de fordom med Føie kaldtes, tænkte man tit hverken paa Opdragelse eller Dannelsen. Disciplene skulde blot lære; naar de kunde Endeel Latin, Græsk og Hebraisk, Historie og Religion, havde de naaet deres Bestemmelse. Om denne Lærdom var kiøbt paa deres Sundheds eller endog Moralitets Bekostning, det vedkom ei Læreren, der ei sjelden var sine Disciplers frygtelige Tyran. Sundhed og Moralitet hørte ei med til den Tids Skoleplan; og selv i vore Tider synes man at tage mindre Hensyn til disse vigtige Gjenstande end de fortjene. Det Forhold, der almindeligen fandt Sted imellem Læreren og Disciplen var af den Besskaffenhed, at det tjente til at bestyrke den sørgelige Fordom, at Skolelivet var en Plages- og Fordømmelsestilstand. Hvad Under, at kun Faa attraaede en Plads i Borgersamfundet, der ansaars for høist ulykkelig, lønnedes med trange Aaar og ei sjelden med Haan og Foragt!

Nu har man vist nok faaet sundere Begreber om det hele Opdragelses- og Underviisningsvæsen, og dog er der uendelig meget tilbage. Hovedsagen vil stedsse blive, at de, der skulle undervise og danne Ungdommen, have det rigtige Begreb om deres Kalds Vigtighed, og besidde de Kundskaber og Evner, samt den ædle Character, hvorved de kunde erhverve deres Disciples Agtelse og Kjerlighed. Og herved alene vil Ungdomslæreren naae sit høie Maal, at skaffe Verden ædle, fornuftige Mennesker og Staten nyttige, retskafne Borgere. Havde endog den Mand, der med Fornægtelse af Udfigt til Magelighed og Overflødighed opofrer sig Ungdommens Dannelse, liden udvortes Løn, maatte han endog kjæmpe med trange Kaar og trykkende Miskjendelse: endda har han en Løn, som aldrig svigter, som letter ham Livets og hans Kalds Byrder, den Tanke, at han arbejder for kommende Slægters Forædling og Lykjalighed. Hans Omhue for den spæde Plante i Videnskabernes og Humanitetens Have, vil ei alene frembringe de skjønneste duftende Blomster, men og i Tiden de herligste Frugter. Stolt og glad trykker han den ædle Mand, hvis Dannelse er hans Værk, til sit rørte Hjerter; han har skabt sig en stor Familie af elsteværdige og dydige Børn, hvis velrettede Virksomhed, hvis fornuftige Følelse for Ret og Pligt, hvis varme Menneskelighed udbreder Held og Velsignelse i den Kreds, Forsynet hensætter dem. At finde de rigtige Midler til at naae dette Maal vil ei falde den rebelige Bestræbelse vanskeligt. Ungdomslæreren skal oplyse Forstanden, udvikle Sjeleevnerne og forædle Hjertet. Den milde og dog kraftige Mand, der besjelede Jesus i sin Fremgangsmaade mod sin Tids vildfarende Slægt, være det høie Mønster, hvorefter Enhver, der skal lære og forbedre, bør tragte. Ja Kjerlighed, saaledes som Kristus fordrer den, er Lovens Fylde; og denne Kjerlighed, der binder det ene Menneske til det andet, der forædler vor Medgang og

lindre vor Modgang, sand Menneſkelighed, ſom Religion og Natur lige
 Kraftigen lede os til, er den Aand, der bør beſjele Læreren og ſom han
 bør meddele ſine Diſciple. Denne chriſtelige Dyd er det ſkønne haabfar-
 vede Baand, der ſkal ſammenbinde Underviisningens vel forſkjellige, men
 alle yndige Blomſter til en herlig Krands, Naturens og Kunſtens Gave,
 Menneſkeſlægtens og Borgerſamfundets Prydſe. Aldrig tabe Ungdoms-
 læreren af Sie, at han ſelv er Menneſke og at det er Menneſker, han ſkal
 danne. Han glemme ingeniſinde hvad man kan vente og fordrer af Børn
 og Ynglinge. Fordrer han Umuelighed med ſtreng Barſkhed, ſtraffer han
 Svaghedens Feil, hvori ond Villie ingen Deel havde, ſom Forbrydſer,
 ſtaaer han i Fare for at tillukke Ynglingens Barm ei alene mod fig, men
 mod hele Menneſkeheden. Han befordrer derved den Trældoms Frygt,
 der er ligesaa meget mod den ſunde, fornuftige Underviisnings ſom mod
 Chriſtendommens Aand. Stedſe lade Læreren ſin Elev føle, at det ei
 er vilkaarlige Bud, men fornuftige Love, han fordrer Lydighed for. For-
 nuftig Mildhed vil paa ingen Naade, ſom man fordm ſyntes at antage,
 nedſætte Læreren's Agtelſe hos Diſciplen, men den vil ſnarere forøge ſam-
 me og tillige erhverve ham den Unge's Kjerlighed og Venſkab. Denne
 Mildhed, der undertiden endog kan gaae til venſtabelig Meddelelſe, vinder
 den Unge's Hjerter, aabner Forſtanden for Underviisningen og berøver
 Læretimen den Censformighed og Kjedsommelighed, der ellers ſaa let kan
 finde Sted. Det er deſuden en paa Erfaring grundet Sandhed, at den
 menneſkelige Aand, ved glad Sindſtemning, er meeſt aaben for ethvert
 Indtryk og ſtuer Gjenſtandene med ſtørſt Klarhed. Naar en Diſciple
 feiler (thi dette Tilfælde maa viſt nok engang imellem indtræffe), vil det
 ei blive vanſkeligt for en elſket og agtet Lærer, ved godmodig Formaning
 og fornuftig Foreſtilling, at bringe ham til Erkjendſe og Fortrydſe, ſamt

til større Opmærksomhed paa sig selv; hvorimod bitter Hidfighed, bidende Trettesættelse og usorholdsmæssig Straf forhærder Kjølelsen og bibringer Unglingen Had til den han skulde elske, og af hvis Forhold til sig han kunde vente faderlig Tilretteviselse, ei den fremmede Dømmers strænge Retfærdighed. Naar Læreren saaledes, ved fornuftig Behandling, klog Mildhed, hensigtsmæssig Formaning og ved et værdigt Exempel, søger at fremelses Menneskelighedens Dyder i den Unges Bryst og stemme hans Kånd for alt Gødt og Godt, saa vil Kundskabens Sæd, udstrøet i en saadan Grund, bære Frugter for Tiden og for Evigheden.

Underviisningen i de enkelte Fag giver desuden Læreren stedse nærmere Leilighed til at befæste Kjølelsen for Dyd og Menneskekjerlighed. Hvilken viid Mark har ei her Religionslæreren for sig, og hvor heldigt ligger Sagen ei for ham umiddelbart i Underviisningen selv. Han behøver blot at fremsætte Jesu Lære i Jesu Kånd. Unglingen vil letteligen aabne Hjertet for dens blide Sandheder, der gjøre Menneskelighed til Menneskets høieste Maal og Kjerlighed til Lovens Fylde. Kun vogte han sig for at udgive Menneskelærdomme, avlede under Lidensskabernes heftige Gjering i Dvertroens Skjød, for Jesu Lære. Kun forlange han ingen blind Troe af dem, hvis Mune han skal aabne for Sandhed. Mennesket, som tænkende Væsen, har Lov til at prøve og nødes til at prøve, og denne Prøve paalægges jo udtrykkeligt af den virksomste af alle Apostlernes Christi Lære er let at kjende og let at skjelne fra de falske Prophetens. Den er simpel som alt Stort; den er mild og overbærende, lys og fattelig; den vil ei tvinge ved Magtsprog, men sætter sig fast ved blid Overbeviisning og virker i Menneskets hele Wandel. Hvilket Ansvar have ei de, som saa skrækkeligen forvanskede denne Kjerlighedens Lære, som paadigtede den Sætninger, der ligesvem stred mod dens Kånd, og brugte

den som et Middel til egennyttige Hensigters Opnaaelse? Ja, der gaves en Tid, da den fornuftige Christendoms og Sandhedens Tilhængere bragtes paa Baalet af dem, der skjendigen havde usurperet og forvansket Jesu Lære. Vi ville haabe, at denne sørgelige Tid aldrig mere vender tilbage. Vi tør nu i det mindste, ved Fornuftens himmelske Lys, flue Religionens Sandheder, og behøve ei længere som Galilei at affværge vor Overbeviisning af Frygt for Overtroens og Bedrageriets uærdige og egennyttige Hevn.

Hvor megen Leilighed har ei ogsaa Historielæreren til at befæste det Gode og understøtte Religionens høie Lære ved Exempler paa Mænd, der gennemtrængte af deres høie Bestemmelse, opofrede deres hele Livs Dragten til deres Medmenneskers Vel. En saadan Mand er stor, "enten han hersker som Aurelius eller han tømmer Giftbægeret som Sokrates," enten han med Luthers Kjempekraft nedtordner Aarhundreders hævede Fordomme og vækker Nationer af deres uærdige Slummer, eller han i Stilhed som Menneskevennen Howard gennemvandrer Fængsler og Hospitaller for at gyde Lægedom i Lidelsens Saar og formilde de Ulykkeliges Skjebne, der plages af Sygdomme og vansmægte i Lænker. Herlige Mønstre! Vedel Varme for Menneskevel besjelede den Ene som den Anden, skjøndt de ad forskellige Veie vandrede mod den sande Guds Tempel. Saaledes lære den Unge at erkjende sand Storhed! Man gjøre ham opmærksom paa, at den fredelige Bogtrykker Benjamin Franklin fortjener Menneskehedens Hæders-Erindring i langt høiere Grad end den store Alexander. Et Held, et stort Held for Staterne og Nationerne, hvis Foredens Mægtige engang vilde erkjende denne indlysende Sandhed, hvis de engang vilde høre Fornuftens tydelige Stemme! Det er ikke erobrede Stæder, afbrændte Landsbyer, underkuede Nationer, blodrygende Waldpladse,

der berettigede til Navnet stor, der saa ofte misbrugtes af Smiger og Dumhed! Hvo havde da mere Ret til dette Navn end Barbarerne Attila og Dschingischan, der med deres raage Horder traadte al Ret og Menneskelighed under Fødder. Deres Triumphstøtter hvile paa de Undertrykte, paa den lidende Menneskeheds Forbandelser. Socrates og Howard skal velsignes af enhver Tidsalvers Fornuftige og Taknemlige. Denne Følelse for sand Storhed indpræges dybt i Unglingens Bryst: den skal give ham Mod og Kraft til at fremme det Gode, og modsætte sig, om han og skulde segne derved, Vold og Uret, selv om de havde fæstet Sæde ved Thronen. Held den Tid, da en saadan Aand besjeler Folk og Fyrste; thi kun naar Nigernes Styrere blive Mennesker og erkjende Sandhed og Ret, kan man vente Borgerlykke blandt Nationerne. Hvor vigtig bliver ei derfor Fyrsternes Opdragelse! Og hvor mange Synder mod Menneskeheden have almindeligt ei Fyrsternes Opdragere at svare til?

Ogsaa Sprogunderviisningen giver saare megen megen Leilighed til de høiere, ædlere Følelsers Udvikling. Hvilken renset Smag, hvilken Sandhed og hvilken frie Aand finde vi hos det gamle Grækenlands og Roms klassiske Digtere, Talere og Historiekrivere. Macedoniens Philip frygtede Demosthenes's Tordenstemme mere end Grækenlands Hære, og Cicero reddede Rom. Hvilken rig Skat yde ei hine Oldtidens Mesterværker, for Størstedelen Grundvolden til de nyere Tiders Dannelse og Oplysning. Hvormeget er der ei baade for Aand og Hjerte i de Gamles Værker, naar de tolkes med Aand og Smag. Desværre er her, som ved al Underviisning syndet meget mod sund Menneskeforstand. Læreren troede ofte, at have gjort Alt saare vel, naar han havde opfyldt sine Elevers Hukommelse med Grammatikens Former og med Forfatterens Ord. Betydning og Aand spurgtes der ei om. Heraf opkom den tomme For-

fængelighed, der troede, at Lærdom bestod i Glossekundskab uden Forbindelse og uden Hensigt. Derfra udgik det lærde Pedanterie i sin hele jammerlige Ufselhed, Indskrænkelse og latterlige Indbildskhed.

Moderemaal, saavel som de øvrige levende Sprog, der læres i Skolerne, aabner ligeledes Lærerne en vid Mark til sand Humanitets Befordring. Hvilken heldig Virkning tør man ei love sig af den Unge Bekjendtskab med Fædrelandets fortrinlige Digtere. Den sande Digter aabner Hjertet for alt Godt og stemmer Villien for alt Edelt. Man maa vel i varm Følelse af Digterens Fortjenester udbryde med vor herlige Ewald:

Lyksalige Digter,
 Som Glæden indbød til sin Hytte,
 Til ventlige Pligter,
 Til Frihed, som Dyder beskytte;
 Cheruber fornemme
 Hans dristige Stemme;
 Og Engle forsamles omkring ham, og Lyst
 Udbredes i Menneskets Bryst.

Saaledes kan Læreren i enhver Videnskab, med reen Smag og varm Iver for det Gode, bidrage Sit til Menneskeforædling, bidrage Sit, deels til at hæve, deels til at formilde de Ulykker, som haard Ufølsomhed og lav Egennytte udbrede i Verden. Held Menneskeslægten i det Hele! Held Staterne! hvis Opdragelsen i enhver Klasse af Borgersamfundet svarede til sit Niemed. Den lære Fyrsten at kjende sin høie Bestemmelse og sine Pligter som sine Undersaatters Fader og Retfærdighedens Beskytter; den lære Bonden, at ogsaa han er Menneske og Borger, den hæve ham til sin Stands Adels, "thi ædel kan en Bonde være."

Høit erkjende hver den, den optræder som Ungdomslærer og Opbrager, at hans Bestemmelse er vigtig, at han kan virke uendelig meget Gavn, men og uendelig megen Skade. Stedse være han istand til friz og glad at kunne fremstaae og gjøre Staten og de Unges Forældre samvittighedsfuldt Regnskab for den kostbare Skat, de tillidsfuldt betroede ham, og endeligt glemme han aldrig, "at en retskaffen Mand er Guds ædleste Værk."

S C H E M A

over Examiationens Gang ved den offentlige Examen i Septbr. 1819
i Metropolitanskolen.

Mandag d. 20 Sept.
Formiddag.
9-11½ Latin . . . . 4 Classe.
11½-2 Græsk . . . . 3 Cl. A.
9-11½ Fransk . . . . 3 Cl. B.
Eftermiddag.
4-6 Historie og Geographie . . . . 2 Cl. A.
— Dansk . . . . 2 Cl. B.

Tirsdag d. 21 Sept.
Formiddag.
9-12 Latin . . . . 3 Cl. A.
12-2 Religion . . . 3 Cl. B.
9-10½ Matematik . 4 Cl.
10½-12 Matematik . 2 Cl. A.
Eftermiddag.
4-6 Historie og Geographie . . . . 3 Cl. B.
4-6 Dansk . . . . 2 Cl. A.

Torsdag d. 23 Sept.
Formiddag.
9-11½ Græsk . . . . 4 Cl.
11½-2 Latin . . . . 3 Cl. B.
9-11 Fransk . . . . 2 Cl. A.
Eftermiddag.
4-6 Historie og Geographie . . . . 1 Cl.
— Tydsk . . . . 2 Cl. B.

Fredag d. 24 Sept.
Formiddag.
9-12 Latin . . . . 2 Cl. A.
12-2 Religion . . . 2 Cl. A.
9-11½ Arithmetik . 2 Cl. B.
Eftermiddag.
4-6 Historie og Geographie . . . . 3 Cl. A.
— Dansk . . . . 3 Cl. B.

Løverdag d. 25 Sept.
Formiddag.
9-12 Latin . . . . 2 Cl. B.
12-2 Religion . . . 2 Cl. B.
9-11 Matematik . . 3 Cl. A.
Eftermiddag.
4-6 Historie og Geographie . . . . 4 Cl.
— Tydsk . . . . 3 Cl. A.

Tirsdag d. 28 —
Formiddag Sept.
9-11½ Græsk 5
11½-2 Religion . . . 2 Cl. A.
9-11 Dansk . . . . 3 Cl. B.
Efterm . . . . 3 Cl. A.
4-6 Hebraisk iddag.
— Tydsk . . . . 4 Cl. B.
. . . . . 3 Cl. B.

Ons dag d. 29 Sept.
Formiddag.
9-12 Græsk . . . . 3 Cl. B.
12-2 Religion . . . 4 Cl.
9-10 Fransk . . . . 4 Cl.
10- Engelsk . . . . 4 Cl.
Eftermiddag.
4-6 Latin . . . . 1 Cl.
— Matematik . . 3 Cl. B.

Torsdag d. 30 Sept.
Formiddag.
9-12 Græsk . . . . 3 Cl. B.
2-2 Dansk . . . . 1 Cl.
9-11 Fransk . . . . 3 Cl. A.
Eftermiddag.
4-5 Dansk . . . . 4 Cl.
5-6 Tydsk . . . . 4 Cl.

Fredag d. 1 Oct.
Formiddag.
9-12 Historie og Geographie . . . 2 Cl. B.
12-2 Religion . . . 1 Cl.
9-10 Fransk . . . . 1 Cl.
10-11½ Fransk . . . 2 Cl. B.
Eftermiddag.
4-6 Tydsk . . . . 2 Cl. B.
— Arithmetik . . . 1 Cl.

Stilene udarbejdes
saaledes:

Onsdag d. 22 Sept.
Formiddag.
9-12 Dansk Stil . . 4 Cl.
— — — . . 3 Cl. A.
— — — . . 3 Cl. B.
— — — . . 2 Cl. A.
— — — . . 2 Cl. B.
— — — . . 1 Cl.
— ansk Stil . . 4 Cl.
12-2 Fr. iddag.
Efter . . . . 4 Cl.
4-6 Tydsk Stil . . . .

Mandag d. 27 Sept.
Formiddag. 4 Cl.
9-12 Latinsk Stil . 3 Cl. A.
— — — . . 3 Cl. B.
— — — . . 2 Cl. A.
Eftermiddag. Cl.
4-6 Engelsk Stil . . 4

De Candidater, som i Aar dimitteres til Academiet, ere:

1. *Emil Theodor Clausen*, en Søn af Hr. Stiftsprovst, Prof. Henrich Georg Clausen, Ridder af Dannebrogen og Dannebrogsmænd;
2. *Peter Henrich Barthold Baumann*, en Søn af Hr. Sören Baumann, Inspecteur ved det almindelige Hospital;
3. *Carl Wilhelm Elberling*, en Søn af afdøde Glarmester Georg Elberling her i Staden;
4. *Hans Baltzer Hornbeck*, en Søn af Hr. Christian Hornbeck, Consumtionskasserer og Casserer ved Maleværket her i Staden;
5. *Christian Ludvig Børresen*, en Søn af Hr. Telf Børresen, Præst paa Öen Ouröe i Issefjord;
6. *Gerhard Jacob Martensen*, en Søn af afdøde Bogbinder Mester Martensen her af Staden.